

De meeste Vlamingen kennen hem van de televisie. Omdat ze wel eens naar de Nederlandse zenders kijken, of omdat hij – als die andere Nederlandssprekende kardinaal – ook wel eens door Vlaamse journalisten wordt gevraagd als het ‘spannend’ is in de Kerk. Onlangs aanvaardde de paus zijn ontslag, wij gingen op zoek naar de mens achter kardinaal Adrianus Simonis.

Toon Osaer

‘Ik ben er doorheen gebeden’

D OORSTOND in-grijpende operaties, probeert te wennen aan een nieuwe heup. Toch zit hij er veeleer ontspannen bij. Het nakende rustiger leven? „Ik kijk al uit naar mijn emeritaat. Zelfs al is er nog geen opvolger, eens het ontslag aanvaard, groeit een mens daar toch psychologisch naar toe. Tijdens die gedwongen inactiviteit kreeg ik al een voorproefje. Heerlijk is het te ontwaken en je kunnen afvragen: ‘Wat zal ik vandaag eens doen?’ Eens wat langer praten met mensen. Eindelijk de kans om me te verdiepen in mijn computer en dvd-apparaat. En vooral het niet langer moeten, het niet meer vasthangen aan een van uur tot uur geprogrammeerde agenda.”

– *Hoe was u voorbereid op het hectische leven van een bisschop?*

Absoluut niet. Ik werd er in 1971 ingegooit. Getuige mijn curriculum. Na mijn wijding in 1957 stond ik twee jaar in de parochie, Gouda en Rotterdam. Dan moest ik in Rome doorstuderen: Bijbelwetenschappen. Na mijn promovering in 1966 volgde vierenhalf jaar als kapelaan in Den Haag. Dan tot bisschop benoemd in Rotterdam. Het was een periode van ontzettende polarisatie van de Kerk in Nederland. Ten tijde van het Tweede Vaticaanse Concilie leefden hier al heel wat verlangens die het concilie nooit zou kunnen waarmaken en ook niet wilde.

Een echt keerpunt was zeker 1963. Het jaar van John Robinsons boek *Honest to God* (Eerlijk voor God), dat in honderden gespreks-groepen gepopulariseerd werd behandeld. We gingen radicaal van een transcendent naar een immanent godsídee. Dan volgde het pastoraal concilie. Dat was eenzijdig progressief samengesteld en daar waren een boel mensen het niet mee eens.

Die hele polarisering gebeurde bovendien typisch Noord-Nederlands, zeg maar Hollands. In de of/of-mentaliteit: het is het één of het ander. Vroeger waren wij roomser dan de paus en nu kwam er een tegenreactie. Vroeger waren we ontzettend gedwee en gehoorzaam, nu net het tegendeel.

Vroeger heel plichtsgetrouw en nu klonk het: vrijheid, vrijheid. In dat klimaat werd ik benoemd. Prompt werd ik gedoodverfd als de starre, behoudende en door Rome gedropte bisschop.

Ik wist vooraf dat die kritiek er zou komen, verzette me dus op een nette manier tegen die benoeming. Ik zei: „Dat moeten ze niet doen.” Toch bleven ze aandringen en toen gehoorzaamde ik. Zonder enige bestuurlijke voorbereiding. Ik zat in het kapittel en de diocesane pastorale raad, maar dat was het dan ook. Volstrekt onvolgende om een bisdom te kunnen ronnen. Daarom vind ik het zo ontzettend verstandig dat het Kerkelijke Recht wil dat een bisschop een vicaris-generaal heeft. Is dat een goede bestuurder – en die had ik goddank altijd, kan die aanvullen wat jezelf ontbreekt. In 1983 werd ik aartsbisschop van Utrecht.

– *Hoe hield u stand in dat klimaat van polarisatie en in deze getormenteerde tijd? Welke spiritualiteit drijft u?*

In het boekje dat zonet verscheen zeg ik: „Ik ben er doorheen gebeden.” Dat meen ik oprecht. Talloze mensen hebben ontzettend veel voor me gebeden en me aldus bemoedigd. Ook dank ik veel aan mijn opvoeding, waarin plichtsbetrachting en verantwoordelijkheidszin vooraan stonden. Nooit zocht ik bisschop te worden, het werd me opgedragen en ik gehoorzaamde. Zou ik er naar gestreefd hebben, dan had ik het mezelf aangedaan. Ik had voortdurend het idee dat al die beproevingen, tegenwerking en tegenkanting nu eenmaal aankleevend zijn aan die bisschoppelijke benoeming.

Spiritualiteit vind ik een vreselijk groot woord en eigenlijk een containerbegrip. Voor mij betekent het leven in de Geest en door de Geest. Het ambt in de Kerk heb ik altijd beschouwd en beleefd als dienstambt, zoals het concilie heel sterk benadrukte. Dienst aan God en dienst aan de mensen. Vanuit

Wezenlijk is het bidden niet te laten afhangen van het al dan niet zin hebben

een sterk dienstbaarheidsbesef wantoe je verplicht bent.

Persoonlijk raakte ik op dat vlak geweldig onder de invloed van Maria en Jozef. Zij zijn de heiligen van de geloofsgehoorzaamheid.

Zij zetten door, ondanks alle duisternis, in dat grenzeloze mysterie waarmee ze werden geconfronteerd. Daardoor kon ik het volhouden. Het is dus niet mijn verdienste.

– *Hoe belangrijk is het gebed voor u?*

Ontzettend belangrijk, natuurlijk. Net zo belangrijk als eten en drinken, en dat doen we dagelijks zo’n drie keer. Van de moslims en de joden kunnen we nog wat leren want die bidden vijf keer per dag. Wezenlijk is het bidden niet te laten afhangen van het al dan niet zin hebben. Het vergt discipline. De Kerk is een onnoemelijk wijze moeder.

Vandaar vraagt ze aan haar priesters de dagelijkse eucharistie, het briefergebed, de rozenkrans en het sacrament van de vergeving. Houd je je daar een leven lang aan, dan wordt dat een soort staketsel dat je schraagt.

– *Gaat dat plichtbewustzijn niet vernauwend werken?*

Plicht hangt bij mij samen met wat je als waarheid ziet. En dan krijg je het heel merkwaardige paradoxale van Jezus’ woord „De Waarheid zal u vrij maken”. Verplichting maakt je dus vrij en geeft je de ware vrijheid. Het gaat mij dus niet om kadaverdiscipline. Plichtsbesef komt voort uit wat ik als waarheid zie. En dan moet je dat doen, pas dan voel je je vrij. Het is natuurlijk niet de vrijheid van elk-wat-wils en doen waarin je zin hebt. Zo’n vrijheid leidt uiteindelijk tot slavernij.

– *U speelt graag orgel. Een mogelijkheid om die wereld van plichtsbesef achter u te laten.*

Al ben ik plichtbewust, ik probeerde altijd om een beetje in le-

ven te blijven. Van loutere plichtsvulling kun je natuurlijk niet leven. Altijd had ik een paar hobby’s en dat hielp ongelooflijk. Maar ik ben vierkant tegen de stelling ‘als het maar leuk is’. Tegenwoordig moet alles leuk zijn. Ik ben er terzelfder tijd van overtuigd dat je in je leven toch wel behoefte hebt aan een paar leuke dingen. En die had ik goddank altijd. Ik houd van muziek en van orgelspelen, al blijf ik een amateur-tje. Verder ben ik van jongs af bezig met postzegelen en daar heb ik gewoon plezier in. Als je ’s avonds moe bent van de hele dag vergaderen en allerlei administratieve stukken te verhapstukken kreeg, dan is het goed iets met je handen te doen. Tegelijk kijk ik nog naar een van die informatieve tv-programma’s. Dus een paar leuke dingen heb je nodig. Het is niet zo dat je het alleen maar door bidden redt. Ik althans niet.

Hans Bouma, *Adrianus Kardinaal Simonis. Een hart om te denken*, Kok, Kampen, 2007, 151 blz., 17,50 euro, ISBN 978 90 43513517.

